

Talese, periodista

**Presentació i conferència del
periodista nord-americà Gay
Talese. Auditori de la Facultat
de Comunicació Blanquerna
(Universitat Ramon Llull),
19 de maig del 2011.**

L'escriptor i periodista nord-americà Gay Talese és un dels pares del Nou Periodisme. Talese (Ocean City, New Jersey, 1932) va estudiar a la Universitat d'Alabama i va començar a treballar a The New York Times, el 1956, com a periodista esportiu. En paral·lel va començar a col·laborar amb altres publicacions com ara Esquire, The New Yorker o Harper's Magazine. Dos dels seus articles publicats a Esquire als anys seixanta, "Joe Louis as a Middle-Aged Man" i "Frank Sinatra Has a Cold" li van proporcionar gran prestigi i reconeixement.

Autor, entre altres títols, de The Kingdom and the Power, Honor Thy Father (1971) i Thy Neighbor's Wife (1981), les obres posteriors tenen més aviat un caire autobiogràfic, Unto the Sons (1992) i Writer's Life (2006), on mostra les dificultats de l'ofici de periodista.

També han estat publicades compilacions amb els seus millors articles: The Gay Talese Reader: Portraits and Encounters (2003) o el seu últim llibre The Silent Season of a Hero sobre la seva feina com a periodista esportiu. El 2011 va publicar una versió revisada de Honor Thy Father.

TALESE, EL PERIODISTA QUE MIRA AL REVÉS

Per Carles Geli

A vui és un dia gran per aquesta facultat perquè tenim amb nosaltres aquest senyor, un dels pares carbassers del Nou Periodisme (tot i que ell diu que fa periodisme i prou), que vesteix estil gran Gatsby (va d'aquesta manera, vestit de 21 botons, perquè “implica respectar-te a tu mateix i als altres” i perquè “ho demana el cerimonial de la veritat a la qual ens dediquem”) i que és d'una modernitat periodística i humana aclaparadora.

Sí, perquè el que comença a prendre notes per a *Honraràs a tu padre* fa avui gairebé mig segle (quaranta-sis anys i cinc mesos, exactament) és, ara, el model a seguir pel periodisme escrit a l'era d'internet. No hi ha una altra sortida, un altre camí que el que ja ha marcat aquest senyor des del final dels anys cinquanta del segle passat.

Quins són aquests indicadors de modernitat? La premissa és reflectir la vida corrent de persones extraordinàries, segona part del seu postulat: buscar i escriure sobre persones comunes en circumstàncies extraordinàries. És a dir, aquest periodista, aquest home, mira malament, mira del revés, sempre. També ho va fer amb “Frank Sinatra está resfriado”, el més cèlebre dels seus reportatges aplegats a *Retratos y encuentros*, probablement el millor perfil escrit mai en una revista i el millor article publicat a *Esquire*, segons es va decidir el 2003. Si del que es tractava era de com es comportava *La Veu* fora dels escenaris, de dibuixar qui era un Sinatra que no es va voler deixar retratar, a *Honraràs...* la pregunta seminal és com passen els mafiosos les hores mortes, el paper de les seves dones en l'organització mafiosa, la relació entre pares i fills dins d'aquest col·lectiu. A qui se li ocorre, pensant en mafiosos, d'anar a mirar-ne aquests aspectes? És clar, situacions ben corrents... però de persones extraordinàries.

Les lleis de sota el taulell

Deia Talese abans-d'ahir mateix: “En el cas d'escàndol sexual del polític francès Dominique Strauss-Kahn, el personatge a seguir periodísticament no és ell sinó la cambrera”. A *La mujer de tu prójimo*, els que observa són americans més o menys comuns dels anys seixanta i setanta però amb una mirada sobre aquells que manifesten i defensen una sexualitat extraordinària; o bé es posa a mirar un incendi en un barri de Nova York no des de la mera con-

templació de les flames, sinó a partir de les converses de dos veïns que ho estan mirant des d'unes finestres i ho comenten...

Què fa Gay Talese? En el fons, està aplicant les lleis que sentia sota o darrere el taulell de la botiga de roba dels seus pares: ell, italià, “altiu i consumat sastre”, emigrat d'Itàlia el 1920 i instal·lat a l'illa turística d'Ocean City, Nova Jersey, on va néixer Gay Talese el 1932; ella, nord-americana de Brooklyn de sang italiana, pacient conversadora.

Quines són les lleis del taulell de la botiga de can Talese? Doncs les que practicaven les senyores clientes: tan simple com explicar històries tan inversemblants com la vida mateixa, les de la primera part de la premissa. “En el fons sempre he escrit el mateix llibre tota la meua vida: col·leccions d'històries curtes, que fan servir noms reals i que tenen un narrador real; i poca cosa més”, diu el punyeter (amb perdó).

Què aprèn Gay sota el taulell de la mare? “Ecoltar amb paciència i cura, i no interrompre mai, fins i tot quan les persones estaven tenint grans dificultats per explicar-se. És molt revelador; el que dubten a l'hora de parlar pot dir molt sobre ells. Les pauses, les evasives, els canvis sobtats en la matèria de conversa són indicadors probables del que els avergonyeix o irrita. El que ells consideren com massa privat o imprudent es revelarà a una altra persona en aquell moment en particular”.

Com ja ha dit més d'una vegada sota diferents enunciats, es tracta d'explicar històries que no acostumen a sortir a les seccions dures del diari ni a les portades, de les quals ell recomana escapar-se si es vol fer un bon reportatge. Tornem al revés.

Un altre indicador de la modernitat de Talese és la documentació salvatge que empra en el seus treballs, hi ha qui diu malaltissa, i que jo només he vist recentment en un altre dels grans, Ryszard Kapuściński. A *Honraràs...* hi va treballar durant sis anys. Però és que són gairebé deu anys per al llibre *La mujer de tu prójimo*; quasi onze fins a la més autobiogràfica, *A los hijos* (1992), i gairebé catorze fins a la mena de segona part que és *Vida de un escritor* (2006).

El rellotger Talese

Baixem una mica a terra. A *Honraràs...* hi ha entrevistes amb germans i germanes del protagonista, a la dona, a policies i advocats; també hi són els sumaris dels judicis; alhora, viatjarà al poble nadiu d'Itàlia dels Bonanno. En el cas de *La mujer de tu prójimo*,

passarà llargues temporades a una comuna nudista; s'estarà cinc mesos a Pekín per fer un reportatge sobre la jugadora de futbol femení que va fallar un penal a la final del Campionat del Món de 1999 per, després de tota la feinada, adonar-se que el reportatge era en les mares d'aquelles jugadores, dones que havien patit la revolució cultural de Mao... A més a més, en els tres primers anys de treballar amb el futur *Honrarás...* no va escriure una ratlla: tot el temps el dedicà només a escoltar-los i conèixer-los, baixar les seves barreres per passar, ja als vespres, les notes presses en les tires dels cartons que les tintoreries posen a les camises i que ell fa servir per apuntar-s'hi les coses.

El resultat d'una tasca d'aquesta magnitud és sempre un seguit de detalls increïbles en els seus reportatges, que li donen una versemblança brutal, tanta que sembla que tot plegat sigui fals. Quan llegeixes Talese et preguntes: s'ho ha inventat, tot això? Que hi era ell allà? Com ho ha pogut esbrinar, doncs?

Posem el cas d'*Honraràs a tu padre*. Hi són reflectits els noms en clau i els codis que utilitzen entre ells els membres de la banda mafiosa; els llibres que llegeixen a la presó (és ben denotativa la identificació que fa de Bill Bonanno amb el Michael d'*El Padrino*); el bar d'on venien els entrepans que menjaven Bonanno i el seus homes quan estaven a la presó; la sèrie de televisió que miren els nens en el moment en què el pare ha complert la condemna i arribava a casa; el que vesteix tothom en cada ocasió; els interessos diaris que cobra el Govern dels Estats Units a Bonanno pels impostos no pagats; la conversa/tabarra que el veí de l'avió li dóna al protagonista el dia que aquest va a entregar-se a la policia per entrar a la presó; els intercanvis de parers entre el jutge i l'advocat quan aquest és cridat en un a part durant el judici... Tot plegat, és el triomf de la recreació escrupolosa, del reportatge de precisió, de rellotger suís, cabdal..., xocant, antitètic en temps d'imprecisions i el meteòric reenviament de 140 caràcters de Twitter que avui ho domina tot...

Res no feia presagiar que aquest home acabaria treballant així: fa aquí de mal dir, però Gay Talese fou un estudiant normal, que escrivia ja (això sí) a la revista de l'institut, bon complement a les bugaderies de la botiga de casa; que va passar per la Universitat d'Alabama sense deixar un expedient de *crack* i que va entrar al periodisme per la porta del darrere del *The New York Times* el 1956 i per la sempre injustament vilipendiada secció d'esports del diari (en veurem un fantàstic tast d'aquesta feina de reporter d'esports a *The silent season of a hero*, que Alfaguara publicarà el 2013).

En realitat els seus inicis periodístics són esportius: per intentar guanyar-se l'entrenador i poder jugar així més minuts, ell, murri ja als 15 anys, va acabar passant les cròniques que el mateix preparador havia de *cantar* per telèfon al diari local. Per això no ha de sorprendre que algun dels millors retrats de Talese siguin els que va fer, per exemple, al gran Joe DiMaggio i que donen el títol del llibre citat abans o el del boxejador Floyd Patterson. "L'esport va sobre persones que perden i perden i perden. Primer perden jocs; després, perden els seus llocs de treball. Tot això pot ser molt interessant", explica Talese. Sense dubte, és una manera ben diferent de veure el cada cop més glamurós món de l'esport. Una vegada més, Talese mirant del revés.

Efectivament, entra el 1956 a *The New York Times* però havent deixat un magnífic rastre del que pot arribar a fer i que es podria resumir en un reportatge-entrevista de l'any 1953 que realitza al senyor que feia anys posava els titulars periodístics a la famosíssima marquesina de Times Square a Nova York. La seva màxima, en aquella moment, passava per aquesta premissa: "No m'interessa res ni ningú que escrigui no ficció sense els noms reals; la no ficció no es pot prendre llibertats amb els fets".

Les lleis que surten del búnquer

Amb els fets, no, però amb la llengua, amb la literatura, tots. I és que un altre dels trets de la modernitat de Talese és la seva voluntat d'estil, l'exquisida cura pel llenguatge i per l'estructura periodística. Algunes característiques que defineixen el seu segell periodístic podrien ésser les següents:

- Escritura molt cinematogràfica, tipus escena per escena, ben engalzades però que es poden llegir com una successió autònoma, encara que sembli un contrasentit.
- Cura especial dels finals de cada *capítol*, tot deixant un suspens, o una paradoxa, o una imatge melangiosa... Un text de Talese no s'acaba mai de mala manera.
- Manteniment, sempre, d'un cert suspens en el relat (en el cas d'*Honrarás...* durant tot el llibre està a l'aire què passa amb el segrest del pare de Bonanno) que no sempre es resol, com passa a la vida real.
- Recerca d'un humanisme, de personatges reals, verídics i versemblants (en la mateixa línia que Truman Capote buscarà *A sang freda* amb el personatge de Perry Smith, o Norman Mailer, amb el Gary Gilmore de *La cançió del verdugo*).

- Recreació i recerca, sovint, d'un món perdut, d'una manera de fer les coses ara falsament obsoleta per la modernitat dominant. En el cas d'*Honrarás...* aquest aspecte temàtic-estilístic ve donat pel món de la màfia clàssica, el que havia estat i el que era llavors, en el moment d'escriure el llibre: la història d'un home que es gastà 900 dòlars una nit al Copacabana i que uns anys després no podia pagar dues guitarres elèctriques i el curs de música dels seus dos fills pel mateix import.
- Estil basat en l'existència d'un estil falsament discret, directe, molt formal, en tercera persona, on ell no hi és mai. És un estil fantasma, falsament invisible.

Les úniques llibertats de Talese són estilístiques, l'aplicació de les regles del joc literari. I dins d'aquest joc, per a la història del periodisme, hem de recordar dues dates: el primer article de Tom Wolfe en una revista va ser el 1961 per a *Esquire*; la primera entrega de *A sang freda* de Truman Capote per al *New Yorker* fou el 1965. Talese està fent feina amb les armes del nou periodisme, hem dit, des del 1956... N'és, doncs, un pioner.

14

Aquest estil el van poder ensumar al *The New York Times* fins al 1965, quan el diari li quedava ja curt. I aquí hi haurà un salt: portava gairebé una dècada en el paper de diari i aspirava a ser ja un escriptor-periodista independent. Des de llavors, digueu un nom de revista prestigiosa —*Esquire*, *The New Yorker*, *Harper's Magazine*— i allà el trobareu (vegeu on són signats els reportatges de *Retrats y encuentros*). És també en aquell precís moment quan coneix també Bill Bonanno, tot fent la cobertura per al diari del seu judici.

En aquestes capçaleres esmolarà encara més el seu estil. Allà i al *búnquer* de casa seva, una habitació sense finestres ni telèfon, que té, després de baixar els 14 esglaons de casa, força insonoritzada com gairebé la tenia el mateix Proust. A les parets hi acostuma a penjar, en tres rengleres, fins a 35 fulls escrits per tal de tenir una perspectiva diferent, per intentar veure “com es belluguen les escenes, com funciona el llenguatge, com flueixen les frases”. Primer, recordem-ho, ho ha escrit a mà; després, ho ha reescrit —això, el que s'ha salvat de ser estripat directament— i passat a màquina. En cada procés, una depuració. D'això, se'n diu voluntat d'estil.

Resumim, amb les seves paraules, una mena de taules de la llei periodística, segons Gay Talese:

- 1) Curiositat
- 2) Definir i redefinir què i qui és notícia
- 3) Pacència

- 4) Crear confiança amb les fonts
- 5) Educació i respecte
- 6) Parlar, escoltar la gent
- 7) Prohibit *googlejar*
- 8) Tot es redueix a conèixer les coses de primera mà (torna a dir, el punyeter, com si això fos el més fàcil del món)

I així ha construït *Honrarás a tu padre* (1971) i *La mujer de tu prójimo* (1981), tot menyspreant l'oportunisme del temps. Només volent "evocar el corrent de ficció que flueix sota el torrent de la realitat". O sigui, el ritme de les històries que sentia sota el taulell de la botiga de casa. Les de la vida mateixa, sense afegir-hi res més. És el pacient confessor, el silenciós psicòleg de la vida.

Fa el que feia sa mare i vesteix el que feia son pare.

Llegiu Gay Talese: així fareu honor a un dels pares del gran, de l'únic gran periodisme avui i sempre possible.

TALESE PARLA ALS ALUMNES DE LA FACULTAT DE COMUNICACIÓ BLANQUERNA

Per Gay Talese

15

 om ja ha esmentat el meu distingit col·lega, i com jo mateix he comentat en altres ocasions, em sento enormement orgullós de la professió en la qual he desenvolupat la meua feina. La primera raó d'aquest orgull és perquè la professió que exerceixo sempre intenta ser veraç. No podria dir el mateix d'altres professions, les quals no estic necessàriament criticant, però que, per ser sincers, no tenen com a norma tractar de dir la veritat. Tractar de dir la veritat sobre la gent amb qui parles i, al mateix temps, tenir la curiositat d'extreure la veritat sobre ells mateixos i les seves motivacions, amb voluntat d'expandir la dimensió del coneixement dintre de la societat. Així doncs, el que fem com a periodistes compensa amb escreix tots els nostres esforços. Ara, que em trobo cap al final de la meua carrera i puc tenir en consideració més de cinquanta anys a la meua esquena, em sento orgullós de tot aquest temps, de tots aquests anys i també d'haver conegut gent que, com jo mateix, ha estat fidel a la veritat. Amb tot, moltes vegades no n'hi ha prou a intentar dir la veritat perquè, a més a més, s'ha de presentar adequadament per tal que els lectors o el públic puguin comprendre-la en sentit global. Cal, doncs, saber cultivar la pròpia escriptura de

manera que traslladi exactament al lector el ple significat del que s'ha experimentat com a periodista.

Ja hem escoltat, en l'entranyable presentació del meu disjuntiu col·lega, que el primer pas en periodisme és la curiositat. Per ser un gran periodista, un bon periodista, o simplement per ser periodista, el que has de sentir des del primer moment és curiositat cap a les persones. Si ets un egòlatra, si només penses en tu mateix, si la teva primera preocupació és el teu benestar personal, si ets egocentrista i per tant limitat, aleshores no penso que tinguis fusta de periodista. Penso que els periodistes han de comptar amb dues coses. En primer lloc, tenir la capacitat de sorprendre's, un cert sentit de saber admirar i comprendre que la naturalesa humana també es troba entre la gent corrent. En segon lloc, el periodista ha d'encarnar dues personalitats a la vegada i, per tant, ha de posar una certa distància entre la persona que és el periodista i el periodista que és la persona.

Així, doncs, tal com ha quedat palès en la presentació, és a la botiga de roba de la meva mare on de joenet vaig començar com a periodista, sentint aquesta curiositat per les clientes i desenvolupant així tant la meva capacitat d'observació com el propi desig de voler mirar i ser curiós. Realment, tot va començar aquí. En bona part es podria dir que sóc un observador aliè des del meu naixement, i això suposa un avantatge. El que vull dir amb "observador aliè" és que la meva gent provenia d'un altre país. Vaig néixer en un poblet dels Estats Units, un poble habitat majoritàriament per anglosaxons. El propi poble va ser pràcticament creat pels membres prevalents de la cultura dels protestants blancs anglosaxons. Jo em trobava just a l'altre extrem, amb un pare que venia d'Itàlia, però no de la Itàlia del Renaixement o la Itàlia de Roma, Florència, Venècia o Milan, sinó de la part més pobra del país, la del sud profund, anomenada Calàbria. I encara més, perquè a Itàlia el meu pare també venia a ser un observador aliè dintre l'aïllament general de la gent de Calàbria. Es trobava aïllada de Roma, la capital, i d'altres llocs que vosaltres, que sou joves, més aviat associeu amb la moda o l'elegància italianes. No hi havia cap espurna d'elegància a la Calàbria del meu pare. Ell treballava de sastre i tractava d'allunyar-se dels seus orígens humils vestint bé. Aquesta part d'Itàlia és reconeguda pels seus sastres, perquè als pobles humils la gent tractava de superar la imatge de qui és pobre i té moltes necessitats. Així doncs, els sastres vestien per escenificar l'emascament de part de la pròpia pobresa i els bons sastres fins i tot podien aconseguir que la majoria dels homes, quan vestien bé, aparentessin més del que eren. I, en aquests pobles, això

resultava important perquè els homes es deixaven veure davant les dones i elles acostumaven a preferir els homes amb un aspecte per sobre del que en realitat els corresponia. Des dels balcons d'aquests petits pobles, com el de procedència del meu pare, les dones presenciaven l'anomenada *passeggiatta*, on els homes, cap a les quatre o les cinc de la tarda, passejaven i fumaven, tot ben vestits, mentre elles des dels balcons se'ls miraven tot pensant "Amb quin em quedo?". Així, doncs, les dones que triaven, juntament amb les tradicions i els passejos dels homes, representaven més o menys un escenari: era com un espectacle de moda masculina.

De vegades els sastres es feien famosos a partir d'uns orígens de certa pobresa. Per exemple, el gran dissenyador de moda francès Emanuel Hungaro, la marca del qual haureu vist a les botigues espanyoles o, és clar, a Itàlia o Califòrnia o Nova York, perquè és troba a tot arreu, era membre d'una família pobra de la mateixa zona del meu pare. El seu avi era sastre i vestia els homes per la tradicional *passeggiatta*, ells sempre disposats a caminar sense parar al voltant de la font de la plaça mentre les mirades femenines els observaven des dels balcons. Hungaro, que encara és viu i té gran anomenada al món de la moda, era el seu nét i també va ser sastre; de jove era a la capital de França treballant d'aprenent a la sastreria dels meus oncles quan es van instal·lar a París, al 1911.

Si entro en massa detalls és per evidenciar que les aparences realment sí que importen. Vaig créixer en un poblet d'Amèrica, amb pares de cultures diferents a la predominant, però vaig poder assimilar el sistema establert americà a través de les dones que entraven a la botiga de roba de la meva mare. Era un nen i ja podia veure les dones de compra, situat darrere del taulell mentre era capaç de fer totes les petites tasques que la meva mare m'encomana. Per exemple, esperar al taulell per portar té o cafè a les dones que xerraven amb la meva mare, que els ensenyava els vestits penjats a la botiga. I, mentre triaven, seguien parlant amb la mare, sempre receptiva però discreta, ja que no era una interlocutora inquisitiva. Quan preguntava a algú com estava, la resposta i la conversa resultaven ser prou reveladores. La gent acostuma a fer preguntes; si tu li dius a una persona com es troba et podrà respondre: "Bé, però tinc el colze adolorit perquè ahir a la nit em vaig donar un cop quan feia una cosa que no calia, carregant un pes, però ja t'ho acabaré d'explicar un altre dia...". Podia ser més aviat avorrit o potser no, perquè la gent parla i parla i la mare tenia paciència per escoltar i escoltar. De tant en tant, en aquests tipus de converses prenien vida històries interessants i jo podia ser una mena d'esponja que ho assimilava tot. Entre les tasques que tenia

assignades, mentre esperava, hi havia la de preparar capses de cartró i posar-hi paper suau al fons. Així, quan la mare venia un vestit, ja estaven llestes i ella només li treia el penja-robes i el doblegava a dins, és a dir, que les dones marxaven amb els seus vestits a les capses preparades per mi.

La meva curiositat va començar a la botiga. Si algú de vosaltres prové d'un entorn en què la mare o el pare, o potser tots dos, treballen en una botiga, en un centre comercial, en una botiga de roba, com la meva mare, en un local de negocis, en un banc, o el que sigui, ja sabreu que una de les normes del botiguer és ser educat amb el client, que òbviament és la seva font d'ingressos. És a dir, de nen ja vaig aprendre que les bones maneres i l'aparença resulten de gran importància dintre del periodisme. Aquests dos missatges, que he apuntat des de bon començament, resulten el primer pas de tot. Ho vaig aprendre a la sastreria del pare i a la botiga de roba i teixits de la mare, on les dones que no eren gaire maques o tenien sobrepès podien veure's afavorides amb el vestuari. Aquí tenim el senyor Hungaro, present a tot el món, que ha guanyat milions de dòlars fabricant vestits i articles de moda per ressaltar la bellesa femenina, i quan la dona no és guapa pot gaudir del sentit de la bellesa gràcies al que vesteix. Es podria pensar que això és intranscendent, però us asseguro que no.

 18

El periodista, quan comença un treball, és un estrany que sempre té com a prioritat com fer-s'ho per tal de saber. D'acord, com a periodista ets un estrany, però quina és la teva missió? Doncs conèixer coses sobre les altres persones i, sobretot, saber-te presentar. I com cal presentar-se a les altres persones? És com trucar a una porta. Truques i et responen: "Vostè dirà, puc ajudar-lo?" I, és clar, pretens vendre una bíblia, una aspiradora, el que sigui, perquè de bon començament ets com un venedor. Però ets periodista, estàs començant i et trobes davant d'una porta a punt d'obrir-se perquè puguis introduir-te i vendre. Què és el que vols vendre com a periodista? T'estàs venent a tu mateix, a la gent, als desconeguts, però sobretot estàs venent el desig de conèixer coses sobre ells. I de nou t'ho repetiran, "Què volia saber de mi?", i aleshores, hauràs de vendre't un altre cop i dir-los: "Vull conèixer-lo perquè penso que té coses a dir del nostre temps, d'aquest moment de la història o d'alguna cosa fins ara inèdita. Perquè vostè s'ho val, és un reflex del que interessa i importa a l'actualitat". I encara que consisteixi a vendre tal com ho faria un professional, s'ha de tenir un sentiment sincer perquè, com ja hem destacat al començament, com a periodista has de tenir un sentit d'admiració i de curiositat, i l'energia per tirar endavant, és clar. Per començar,

has de fer que la gent parli amb tu. Si ets educat i tens bones maneres (ja hem dit que resulta obligat), la gent, segurament, no et tancarà la porta als nassos. Ja sé que només resulta el principi de tot, però, si les coses no van per aquest camí, no podràs tirar endavant. Sóc conscient que això no serveix per al vostre currículum universitari, o potser no ha de ser rellevant cara al director quan busqueu feina en una revista o un diari. Aquest és només el meu parer i, encara que no sigui generalitzat, és el meu punt de vista com a convidat vostre, encara que la meva opinió tingui el suport d'alguns col·legues de la meva edat i que van ser tan joves com vosaltres. Tom Wolfe, per exemple, en pensa el mateix, i d'altres, si fa no fa, també: Gore Vidal i Norman Mailer, que com sabeu és periodista i novel·lista; o d'altres tan grans com Ernest Hemingway o Gabriel García Márquez, també periodista i novel·lista. Així que part de l'experiència d'alguns d'ells pertany al món del periodisme, i han esdevingut novel·listes i escriptors de teatre o guionistes de cinema. És a dir, estem parlant de periodisme i de les seves derivacions a formes creatives de comunicació amb tot el ritme de la paraula.

El més important, després d'haver-se guanyat la confiança de les persones per tal de començar a preguntar, és tenir la consciència que se n'és responsable, d'elles. La cosa va així: molt bé, ja els has captat l'atenció a través de les bones maneres i el domini de les pautes de comportament, però a l'entrevista l'atenció decau, o bé creix una hora més o, fins i tot, un dia, amb l'oportunitat d'una segona o una tercera trobada. Però, per sobre d'aquesta confiança, i en relació directa amb la correcció i el comportament, també tens la responsabilitat de no violar cap confidència; la responsabilitat de ser el més fidedigne possible al que t'hagi estat dit. I, més enllà de ser extremadament escrupolós amb el que s'ha dit, has de comprendre perfectament el significat del que s'ha volgut dir. Què volen donar a entendre les persones? Tingueu en compte que, de vegades, la gent no diu ben bé allò que pensa. Puc semblar un detectiu, però el que intento dir és que tenim la missió de representar els punts de vista dels altres de la manera més exacta i completa. Paradoxalment, com podeu haver llegit, jo no confio en el magnetòfon. Ja sé que és un pont per comunicar-se i, fins i tot, el podeu considerar un element essencial, però personalment no crec que l'enregistrament amb magnetòfon hagi de ser la veritat a tota costa. A vegades, el que s'ha gravat és molt dolorós per a la gent, un cop s'ha confiat a tu, s'hi ha trobat a gust i fins i tot s'ha sentit afalagada pel teu interès i per tenir l'oportunitat d'expressar-se com mai no ho havia fet. Però, de vegades, la gent explica massa

coses, de vegades les diu alegrement, només per impressionar-te o potser de manera una mica esbojarrada. La gent és propensa a deixar-se emportar i els periodistes potser no són prou conscients de les circumstàncies i les febleses de la naturalesa humana, i enregistren una informació sensacional que, un cop publicada, pot causar greus problemes als entrevistats. No hi ha dubte que tot és cert i els advocats del teu diari ho corroboren: “Tot és a la cinta, no podem ser encausats per libel, ni demandats per cap tipus de delictes. El tenim ben enxampat...!”. En realitat, es tracte de periodisme de captura: ben agafat, ben agafat, ben agafat! Tens algú a les teves mans. Evidentment, aquest no és el meu estil de periodisme, ni el que m’agrada que es practiqui.

Molt sovint, escolto a la gent dir alguna cosa. M’ho diuen i ja sé que resulta força interessant: els lectors quedarien realment fascinats per la informació que tinc, gràcies a la confiança que m’ha estat dipositada a través d’una conversa. Aleshores, reflexiono: potser no ho han pensat prou, potser els falta criteri. I si això sortís als diaris o a les revistes? Aquestes persones en patirien les conseqüències. Més o menys ara farà un any, un reporter de *The Rolling Stones*, de qui no recordo el nom, estava cobrint les activitats d’un important militar americà: el general McChrystal. Ell i dos oficials de molt alta graduació eren entrevistats per aquest reporter de *The Rolling Stones* d’una manera força convincent, perquè el general McChrystal i els seus companys van parlar de manera candorosa, sentint-se realment molt distesos. Van començar a fer comentaris sobre el vicepresident dels Estats Units, sobre la Secretària d’Estat Hillary Clinton i amb referències a Obama. Va resultar sensacional, sensacional de veritat, i tot va quedar enregistrat pel magnetòfon d’aquest reporter que va escriure-ho i va passar a ser notícia de televisió i de tots els diaris, potser també dels espanyols. Va provocar moltes especulacions, i va trencar la carrera del general i d’alguns d’aquests militars que havien estat a les Forces Armades durant vint o trenta anys, potser arriscant les seves vides i el seu benestar. Tot plegat per unes declaracions indiscretes i per la voracitat del magnetòfon. Les seves paraules van anar de la lletra impresa a les oïdes del president Obama i el seu equip, els quals van desautoritzar, desacreditar i rellevar de les seves funcions els militars. Ja no recordo el nus de la polèmica, però el que sí recordo és que tot plegat no era massa important. Van resultar un dia o dos de rebombori i d’escàndol. Vaig posar-me a la pell del reporter quan va obtenir-ne la informació i va tenir consciència de la fatal transcendència que un cop publicada causaria al general i a les altres persones que van cooperar d’una

manera oberta i amable. Quines serien les conseqüències del seu reportatge? Era realment tan important la història? Moltes vegades la resposta resideix en la importància de les coses. I, com estic exposant, crec important que les persones estiguin protegides en les declaracions que ens fan a nosaltres, els periodistes. Si opines el contrari, vol dir que no t'importa truncar la carrera d'un honorable oficial militar al servei de l'exèrcit per un cas incidental, i que així pots arribar a ser famós per un dia. Aquesta és una decisió que cada ú ha de prendre. Jo ja m'he trobat en aquesta disjuntiva moltes vegades. Situacions en les que he hagut de dir a la persona: "No sé si de veritat pensa això, però és el que jo he entès..." Avui en dia molta gent no hi està d'acord amb aquest enfocament. Molta gent creu que vols polemitzar i pot mostrar falta de respecte cap a la persona que vols protegir i a qui has de preguntar: "De ben segur vol dir això?". Només així té la possibilitat de valorar-ho; pot demanar que ho diguis diferent i ets a temps per expressar el que vols dir d'una manera potser menys ofensiva. La raó per la qual actuo així resideix en el meu procés d'escriptura: quan finalment m'assec per escriure, de seguida poso en clar allò que vull dir. Ningú no pot deixar de fer-ho. Tant si ets un jove periodista com un de vell (fins i tot Ernest Hemingway), ningú no pot posar-se a escriure immediatament. Cal reescriure, reescriure i tornar a reescriure, anar polint... I si fas servir el magnetòfon has de traslladar les respostes amb un redactat adequat, amb tots el matisos del que s'ha dit i del que no s'ha dit. Totes aquestes circumstàncies han de ser considerades per part del periodista seriós i respectuós. No és la primera vegada que relaciono el meu bagatge personal amb les bones maneres i el respecte cap als altres. Si trobem periodistes que respecten les persones sobre les que escriuen, segur que tindrem un millor periodisme sense que, de cap de les maneres, hagi de ser un periodisme censorador. No tenim espai per a un periodisme en què les persones sobre les quals escrivim tinguin el dret de revisar el que hem redactat; en absolut, això sí que no! En tota la meua vida, estigués escrivint sobre la màfia, estigués escrivint sobre pornografia o estigués escrivint sobre Frank Sinatra, fos el que fos, mai no vaig ensenyar per endavant res de res a ningú; podia entregar amb satisfacció els meus escrits a l'editor. Queda clar, doncs, que no heu de mostrar res del que feu a les persones sobre les quals escriviu. Resumint, abans d'escriure sobre ningú, heu de pensar, com a persones serioses i intel·ligents que sou, quins efectes haurà de tenir sobre els protagonistes de la història i la seva importància quan es publiqui, per si s'hi diuen coses que puguin ferir alguna persona.

Avui a l'hotel, de bon matí, després d'haver-me llevat, em trobava a mig vestir i amb la meva dona llevada. M'estava afaitant, preparant-me per venir cap aquí, quan m'he girat i he vist una dona dintre de l'habitació; una dona que no havia trucat a la porta. Era assistenta de l'hotel i de seguida he pensat que es repetia el cas Strauss-Kahn. Ja sabeu que no parlo espanyol, i li he dit: "Si us plau, fora, fora". I ella ha marxat. M'ha recordat aquesta història, que serà notícia durant molt de temps, perquè Strauss-Kahn és una persona important i estic d'acord que els fets hagin tingut tant de seguiment. És un típic cas de presència obligada en la portada de tots el diaris. Però també existeixen ramificacions que un escriptor o un periodista intel·ligents podrien estudiar, tot aprofundint sobre la vida de les dones que treballen als hotels. No crec que el tipus de dona treballadora d'hotel hagi estat mai tractada pel periodisme abans d'uns fets que causen vergonya a moltes dones que conec. En desconec el nom, però en sé unes poques coses que he llegit als diaris: té 32 anys, és de parla francesa i forma part de la cultura nord-africana del país. Probablement, és una nouvinguda a Nova York i es dedica, com a assistenta d'hotel, a les activitats que la majoria de persones no acostumen a fer. Treballa en feines que ningú no vol, les buscades pels nouvinguts, els pobres i la gent sense oportunitats, així que ella, per si sola, ja és notícia. Ignoro si la seva vida ja està a punt de ser explicada, però aquí trobem més que la seva història. La notícia va més enllà d'ella mateixa, perquè en realitat el tema a tractar és la vida de les dones que es troben en circumstàncies difícils, treballant en hotels i presenciant les vides dels altres mentre elles poden patir casos de pobresa a les grans ciutats. Algunes, casades o no casades, tenen nens no sempre ben alimentats, ben vestits o ben allotjats. Tot i així, aquestes dones agafen l'autobús o el metro i es dirigeixen cap a l'hotel, on cohabituen amb gent africana afavorida que disposa de suites als hotels. Les dones veuen tot el menjar que es deixa a les taules, com ha passat avui mateix amb el meu esmorzar, que pensava que podria acabar. No haurien de sobrar tots aquests esmorzars tan cars, una temptació per aquestes dones que s'encarreguen de les habitacions. També veuen els armaris on la gent guarda vestits elegants, potser del tipus dels que venia la meva mare. Viuen i veuen, i experimenten, psicològicament, el que pot ser una vida millor, un món diferent, cosa que les fa susceptibles de protagonitzar una història interessant dins l'àmbit periodístic. Proporcionen una visió de la societat, donen la dimensió del temps i de l'espai i també de superposició social: classe alta, classe mitjana, classe treballadora, classe baixa. Com a periodista inquiet pots treballar la història d'aquestes dones

de les suites sabent que representen les treballadores del servei d'habitacions d'hotel de tot el món, més enllà del sentit novaiorquès que ara impera a tots els titulars.

És a dir, podem trobar històries per tot arreu. El que resulta important és donar-los el tractament adequat. En termes de repercussió, les històries tractades amb sensibilitat no són ni menys vàlides ni menys atractives, encara que no pugueu escriure com els escriptors de ficció (tot i que són la meua font d'inspiració) o els escriptors de comptes curts, els novel·listes o els escriptors literaris. Els escriptors literaris, tant si escriuen per al teatre com per publicar llibres, sempre ho fan sobre la gent normal; és una gran aportació de la literatura. Per obra i gràcia de l'escriptura la gent normal es pot transformar en gent extraordinària gràcies a l'interior de l'escriptor, gràcies a l'art. Des que era un jove periodista sempre vaig pensar que els periodistes podíem practicar aquesta forma d'art. I recordeu que tot comença quan us dic que la gent us obre la porta perquè passeu endins i així podeu fer que us parli més i més i més. Al final, sempre apareix la història d'una persona sensible. No estarà plantejada com ho faria un escriptor literari, amb imatges, amb la imaginació que prové de la cultura, amb totes les seves suposicions i ramificacions. De cap de les maneres! Perquè nosaltres els periodistes no exagerem. Nosaltres diem, o intentem dir, la veritat, sigui quin sigui el tema, siguin quines siguin les persones sobre les quals escrivim. Quan apareix una història, si escrivim suficientment bé i som fidels als fets, si som realistes, el que estem creant amb l'escriptura és, en certa manera, encara més intens que si fos inventat. Vull dir, tornant al nostre amic, el senyor Strauss-Kahn, que ningú no hauria pogut inventar-se aquesta història: la d'un home que dos dies abans de l'incident a l'hotel de Nova York era el més poderós i respectat de les finances mundials. Aleshores, en el lapse de potser una hora de mala conducta a l'hotel, la seva vida sencera canvia, no tan sols en el sentit més privat, sinó pel trasbals que experimenta el seu partit polític a França. Un personatge passa de ser una cosa a ser-ne una altra, només uns dies després, per menys d'una hora de conducta. La gran possibilitat de la ficció és que els personatges canvien i poden evolucionar gràcies a la imaginació de l'escriptor. Però en la no-ficció si els personatges canvien tan sobtadament no és a causa de la inspiració o de la voluntat de l'autor sobre la trama. Quan s'indaga sobre fets reals, no sempre serà tot tan extrem com el cas entre l'expert financer i la noia del servei d'habitacions. Però quasi tot, sense que necessàriament hagi de ser sensacional, pot suposar una història que mereixi ser explicada.

Tot el que he fet a la meua vida ha estat propiciat pels sentiments desenvolupats a la meua joventut. Avui estic seguint exactament el mateix camí que vaig traçar, ara fa seixanta anys, quan vaig començar a publicar setmanalment en el diari, als 17 o 18 anys. Vaig prosseguir-lo en escriure a revistes, cap als 27, 28 i 30 anys, ja disposant de més temps i de més espai, i conservant el mateix esperit. I ara, que ja en tinc 79, continuo en la mateixa línia. Això té a veure amb la cantant d'òpera sobre la qual vaig escriure estant aquí a Barcelona al començament de l'any passat. Vaig enfocar la història de la mateixa manera que vaig fer amb Frank Sinatra, ara fa trenta-cinc anys, o quan en tenia 18; ni més ni menys. Per començar, coneixent les persones, aconseguint la seva confiança, respectant aquesta confiança i no traint-la, esperant a prop i, si els personatges no es decideixen a parlar amb tu, sabent que ho faran altres persones del seu entorn. La *prima donna* que interpretava *Carmen* la temporada passada aquí a Barcelona no em dirigia la paraula. Deia que parlant amb mi se li espatllava la veu, que era una pèrdua de temps i que no pensava parlar-me, que no teníem res a fer. En fi, d'acord, no ens havíem d'entendre. Però al final va canviar d'idea i dos dies després es va decidir a parlar amb mi obertament. La qüestió és no capficar-se en una única i exclusiva missió. Quan vaig iniciar el treball sobre Sinatra vaig decidir tenir una entrevista amb ell; una entrevista que no es va produir mai. Aprofitant la capacitat adquirida a la botiga durant la infància per comunicar-me amb la gent normal, vaig decidir parlar amb el seu entorn. No em costa parlar amb la gent corrent perquè jo mateix en sóc un més i comparteixo la seva humilitat i perspectiva de les coses, perquè hi tinc afinitat. Jo no sóc precisament una persona de sang blava. Com podria ser-ho? Sóc fill d'immigrants humils. Al mateix temps, estic orgullós de la meua feina i, en aquest sentit, penso que, si el periodisme és important, jo sóc important. Tot i la meua procedència, no em considero menys rellevant que les persones que he entrevistat, com Frank Sinatra o com el president dels Estats Units. Vosaltres, que teniu interès a fer carrera dins del periodisme, no oblideu que, ni socialment, ni professionalment, ni en cap sentit, esteu per sota de les persones amb les quals parleu. Perquè, probablement, el que esteu fent és més important que el que fan els altres, siguin qui siguin. Encara que tinguin el rang de president o de superestrella.

Avui, vosaltres esteu complint amb un servei envers la societat i teniu la motivació i el desig d'explicar la veritat. Sense vosaltres només hi hauria mentiders a càrrec de la paraula escrita, del que es transmet per televisió i del que es comunica a través d'in-

ternet. Sense vosaltres podríem tenir un món dominat per mentiders. Per això, abans d'obrir pas a les preguntes, vull acabar destacant que sou molt, molt importants. Si penseu que no ho sou, és millor que deixeu el periodisme i feu diners a Wall Street, o sigueu psiquiatres o qualsevol altra cosa. Però si realment us interessa el que feu i voleu esforçar-vos per dir la veritat i sentir-vos orgullosos de la professió que us inspira a seguir amb aquests ideals, aleshores el periodisme està fet per a vosaltres. Us desitjo a tots el millor.